

ZE SOCIALISTICKÝCH ARMÁD

Dělostřelecký útok

Upraveno ze sovětského tisku.

Ze zkušeností cvičení s vojsky a válečných her, dále z analýzy operačně strategických koncepcí pravděpodobného nepřítele vyplývá, že pozemní vojska v budoucí válce budou často prolamovat obranu s použitím jen konvenčních zbraní.

Nepřítel může s využitím ženijní techniky a skládacích krytů v krátké době vybudovat postavení pro všechny druhy zbraní i místa velení a vytvořit tak odolnou a trvalou obranu, která bude nasycena velkým množstvím obrněných palebných prostředků (tanků, obrněných transportérů, samohybných děl).

Vzhledem k hodnotě ženijního vybudování a množství palebných prostředků nemůžeme srovnávat tato obranná postavení s postaveními, která vojska prolamovala v útočných operacích Velké vlastenecké války.

Průlom připravené obrany v bezjaderném období války bude vyžadovat spolehlivou a nepřetržitou činnost dělostřelectva a letectva. Protože letectvo není schopno splnit více jak 20–25 % všech úkolů, připadá jejich hlavní objem na dělostřelectvo.

K úspěšnému průlomu obrany nepřítele musí dělostřelectvo spolehlivě umlčet

- opěrné body do hloubky brigád prvního sledu,
- rozvrátit systém jeho protitankové obrany,
- zničit taktické prostředky jaderného napadení (na dostřel dělostřelectva),
- umlčet dělostřelecké a minometné baterie,
- narušit systém velení.

Po zahájení útoku dělostřelectvo podporuje útok motostřeleckých a tankových útvarů a jednotek a v dalším doprovází jejich útok při boji v hloubce nepřátelské obrany.

Všechny tyto úkoly plní dělostřelectvo různými metodami a způsoby. Přitom charakter a pořadí jeho součinnosti s vševojškovými svazky a útvary se mění v závislosti na obdobích bojové činnosti.

Různorodé způsoby plnění palebných úkolů a složitost součinnosti v průběhu útoku si vynucují nutnost takové organiza-

ce použití dělostřelectva, která by odpovídala nepřetržitému a účinnému palebnému zabezpečení útočné operace.

Nejúčelnější formou bojové činnosti dělostřelectva, která má organický systém, je dělostřelecký útok. Plně se osvědčil v operacích Velké vlastenecké války a jeho zásady stanovila STAVKA ve směrnicích č. 3 z 10. 1. 1942.

Podstatou dělostřeleckého útoku bylo umlčení nepřátelské obrany a nepřetržitá podpora pěchoty a tanků hromadnou a účinnou palbou dělostřelectva (minometů) v průběhu celého útoku.

Dělostřelecký útok měl tato období:

- příprava útoku,
- podpora útoku,
- zabezpečení boje pěchoty a tanků v hloubce obrany.

Nejúplněji byl uskutečněn v bitvě u Stalingradu 19. 11. 1942. V dalším období byl dělostřelecký útok rozhodujícím faktorem všech útočných operací sovětské armády ve Velké vlastenecké válce. Metody dělostřeleckého útoku se neustále zdokonalovaly a vyznačovaly se nešablonovitostí. Vytvářela se velká uskupení dělostřelectva. V nejdůležitějších operacích v letech 1944–1945 dosahovala hustota dělostřelectva na úsecích průlomu 250–300 děl a minometů na 1 km fronty, např.

- Lvovsko — Sandoměřská operace v červenci a srpnu 1944 — 250,
- Jassko — Kišněvská operace v téže době — 250–290,
- Východopruská operace v lednu 1945 — 200–300,
- Berlínská operace v dubnu 1945 — až 314.

Základní metodou dělostřelecké přípravy byly hromadné údery dělostřelectva do celé taktické hloubky obrany nepřítele. Přitom každý oddíl, každá baterie vedla palbu na přesně zjištěné cíle (opěrný bod, dělostřelecká baterie, pozorovatelná atd.).

Dělostřelecká příprava trvala zpravidla 1–2 hod., někdy i více. Ke konci války (vzhledem ke značnému množství použitého dělostřelectva) se zkracovala na 20 až 40 minut. V jejím průběhu se široce využívalo palby děl pro přímou střelbu k umlčení a ničení samostatných cílů.

Podpora útoku pěchoty a tanků se řešila různými metodami — postupným soustředováním palby, jednoduchým nebo dvojítm palebným valem. Dělostřelectvo současně umlčovalo soustředěnou palbou nejdůležitější opěrné body a dělostřelecké a minometné baterie nepřítele. Hloubka podpory útoku dosahovala 3–5 km. Veliká účinnost, spolehlivé řízení palby dělo-

střelectva (bezprostřední účast vševojskových velitelů) a těsná součinnost s podporovanými vojsky zabezpečovaly splnění hlavního úkolu. Dělostřelecká palba doslova „vedla“ za sebou tanky a pěchotu, které postupovaly ve vzdálenosti 200–400 metrů od vlastních výbuchů.

Doprovod pěchoty a tanků při boji v hloubce se uskutečňoval spojováním palby a manévru jednotlivých děl (samohybných děl), čet a baterií, které byly v bojových sestavách prvosledových jednotek. Opěrné body v bližší hloubce obrany, dělostřelecké a minometné baterie, přicházející zálohy ničilo dělostřelectvo soustředěnou palbou skupin a oddílů. Velení dělostřelectvu bylo decentralizované, které ovšem umožňovalo velitelům armády (divize) kdykoli v operaci (boji) v nejkratší době soustředit palbu a zničit nejdůležitější cíle (uskupení) nepřítele.

Po Velké vlastenecké válce se neustále zdokonalovala organizace dělostřeleckého útoku. Na konci padesátých let byly rozpracovány, zvládnuty a osvojeny účinnější způsoby plnění palebných úkolů a metody řízení palby na všech stupních — od armády až po baterii.

V dalších letech, v souvislosti se zavedením raketových jaderných zbraní do výzbroje pozemních vojsk a v důsledku některých subjektivních názorů, pojem „dělostřelecký útok“ jako způsob bojového použití dělostřelectva v útočné operaci byl neodůvodněně vyňat z řádů i z praxe operační a taktické přípravy vojsk. I když základní prvky dělostřeleckého útoku zůstaly, jednolitý a harmonický systém palebného zabezpečení průlomu obrany nepřítele byl značně narušen.

Bojová činnost dělostřelectva se v podstatě rozpádla na řadu úkolů v jednotlivých obdobích, které nebyly mezi sebou spojeny jednotnou myšlenkou palebného zabezpečení útočné operace. Zejména to platí o období palebné podpory útoku. Toto období trvá od zahájení útoku motostřeleckých a tankových útvarů do splnění bojových úkolů divize a armády. Termín „palebná podpora útoku“ (který je v řádu) je jen obecný a neodpovídá zcela činnosti útočících vojsk ani úkolům dělostřelectva z hlediska jejich palebného zabezpečení. V našich řádech není ani takové důležité období, jako dělostřelecká podpora útoku, i když její podstatu tvoří organizace součinnosti a řízení palby. V tomto období dělostřelectvo používá takové druhy palby jako palebný val a postupná soustředění palby a zahajuje, popřípadě přerušuje je na jednotlivých čarách či úsecích podle signálů velitelů motostřeleckých pluků a praporů. Současně s úkoly palebného valu

[postupného soustřeďování palby] dělostřelectvo umlčuje dělostřelecké (minometné) baterie a jiné důležité cíle v obraně nepřítelů.

Cvičení s vojsky (v tom i bojové střelby) v posledních letech dokazují, že vojskoví a dělostřelečtí velitelé neberou tyto skutečnosti v úvahu a nevěnují dostatečnou pozornost organizaci součinnosti v období útoku. V důsledku toho není zabezpečen nepozorovatelný přechod od dělostřelecké přípravy k podpoře a motostřelecké a tankové jednotky se nesnaží účinně v minimální vzdálenosti od výbuchů

vlastních nábojů. Zmenšení úlohy dělostřelectva v soudobé válce bylo také příčinou zaostávání rozvoje prostředků dělostřeleckého průzkumu a velení dělostřeleckým útvarům a jednotkám, dále i rozvoje samohybného dělostřelectva. **Dělostřelecký útok je nutné považovat za jediný způsob bojového použití dělostřelectva v útočné operaci**, který nejlépe umožňuje její palebné zabezpečení. Obsah dělostřeleckého útoku musí však odrážet změněné úkoly a podmínky bojového použití dělostřelectva ve srovnání s operacemi Velké vlastenecké války.

*

V další části objasníme základní teze dělostřeleckého útoku z hlediska soudobých útočných operací.

Podstatou dělostřeleckého útoku je

— rozhodné a rychlé zničení taktických prostředků jaderného napadení nepřítelů,

— umlčení jeho obrany do hloubky divizí prvního sledu,

— nepřetržitá podpora motostřeleckých a tankových svazků a útvarů hromadnou účinnou palbou dělostřelectva od zahájení útoku do splnění úkolu dne.

Dělostřelectvo plní své úkoly v součinnosti s letectvem, které ničí především cíle rozmístěné mimo dostřel dělostřelectva (divizní zálohy, velitelská stanoviště divizí, místa velení letectva), dále pohyblivé cíle, prostředky jaderného napadení zjištěné na začátku dělostřelecké přípravy a jiné důležité objekty.

Jak se změnily úkoly dělostřelectva a způsoby jejich plnění?

Hlavním úkolem je okamžitě ničit zjištěné taktické prostředky jaderného napadení nepřítelů: odpalovací zařízení a děla používající jaderné náboje. Veškeré dělostřelectvo musí být připraveno kdykoli přejít k plnění tohoto úkolu. Z toho vyplývají základní požadavky na velení dělostřelectvu — na pružnost, spolehlivost, vícerozměrné spojení a připravenost k centralizaci s cílem soustředit palbu na nově zjištěné prostředky jaderného napadení. Důležitým úkolem je rovněž umlčování dělostřelectva a PT prostředků nepřítelů, zvláště odpalovacích zařízení PTRS, které se rozmísťují v hloubce obrany brigád prvního sledu. Proto hloubka současného ničení obrany v dělostřelecké přípravě nemůže být menší než je maximální dostřel PTRS nepřítelů, tj. 6–7 km.

Novým způsobem řešíme i boj s nepřátelským dělostřelectvem. Baterie (tažené) jsme dosud umlčovali 2–3 krátkými

palebnými případy, mezi nimiž probíhalo palebné střelení metodickou palbou nebo palbou ráz na ráz. Umlčování baterie (umístěné v okopech) mohla zabezpečit jedna naše baterie v průběhu palebné přípravy.

Dělostřelectvo zemí NATO má v současné době ve výzbroji samohybná děla. Takové baterie jsou schopny zaujmout a opustit postavení během několika minut, a proto je můžeme umlčet jen 1–2 krátkými, ale mohutnými palebnými případy se značnou spotřebou munice. K umlčení jedné baterie používáme zpravidla oddíl dělostřelectva, který může současně pokrýt výbuchy značný prostor a dosáhnout velké hustoty palby.

Protože samohybné dělostřelectvo má spolehlivou ochranu a bude neustále manévrovat, musí mít náčelník raketového vojska a dělostřelectva armády (divize) k dispozici zálohu dělostřeleckých jednotek (1–2 oddíly) k boji s nově zjištěnými bateriemi jak v období dělostřelecké přípravy, tak i při podpoře útoku.

V dnešní době se změnilo i zabezpečování boků úseku průlomu. V souvislosti s většími dálkami střelby PT prostředků, opěrné body na bocích umlčujeme v období dělostřelecké přípravy současně s umlčováním jiných objektů do vzdálenosti až 2 km. Tyto opěrné body umlčujeme i v období dělostřelecké podpory až do doby, kdy naše vojska ovládnou rážové obrany praporů prvního sledu.

Motostřelecké (tankové) útvary, zvláště při boji v hloubce obrany, útočí ve vyšších tempech. To vyžaduje větší mobilnost palebných jednotek i prostředků velení dělostřelectva. Vzhledem k vysoké pohyblivosti nepřítelů, dělostřelectvo musí být schopno soustřeďovat a hromadit palbu v nejkratší možné době (během několika minut).

I když se změnily úkoly dělostřelectva, podmínky a způsoby jejich plnění při prů-

lomu obrany nepřítel s použitím jen konvenčních zbraní, přesto dělostřelectvo tak jako dříve bude připravovat útok motostřeleckých (tankových) útvarů a „vést“ je od jednoho objektu útoku ke druhému. To je důvod, proč pokládáme za účelné návrat k takové prověřené formě, jako je dělostřelecký útok.

V soudobých podmínkách je nejúčelnější rozdělit dělostřelecký útok na tři období:

- dělostřelecká příprava útoku,
- dělostřelecká podpora útoku,
- dělostřelecké zabezpečení útoku motostřeleckých a tankových jednotek v boji v hloubce obrany nepřítel.

Cílem **dělostřelecké přípravy útoku** je zabezpečit přesun a rozvinutí pluků prvního sledu k útoku, dezorganizovat systém palby v obraně, systém velení a pozorování nepřítel.

Propočty ukazují, že při průlomu obrany nepřítel na evropských válčících může trvat dělostřelecká příprava 35—45 minut, spotřeba munice může dosahovat 1,1 až 1,2 palebného průměru. V její struktuře a délce trvání se však vyvíjíme šabloně.

Cílem **dělostřelecké podpory útoku** je zabránit nepříteli obnovit dezorganizovaný systém palby a pozorování, umlčet nově zjištěné a oživlé palebné prostředky (zvláště protitankové), zabezpečit ztích motostřeleckých (tankových) jednotek a obsazení opěrných bodů praporů prvního sledu.

Dělostřelecká podpora útoku se uskutečňuje palebným valem nebo postupným soustředováním palby do hloubky 6 až 8 km a předpokládá spolehlivé umlčení systému PTO brigád prvního sledu. V současné době je nutno přezkoumat organizaci těchto druhů palby, neboť jejich normy byly rozpracovány na základě zkušeností Velké vlastenecké války pro tempo útoku 3—4 km/hod. Útok tankových a motostřeleckých jednotek a útvarů na obrněných transportérech (na bojových vozidlech pěchoty) může dnes dosahovat daleko vyššího tempa; proto i vzdálenosti mezi lehými čarami palebného valu 100—200 metrů budou zřejmě velmi malé. Při vedení postupných soustředění palby (PSP) dosavadní hustota palby bude rovněž nedostatečná, neboť obrana je nasycena velkým množstvím obrněných palebných zdrojů a PT prostředků, rozmístěných po sledech do hloubky. Kromě toho odpalovací zařízení PTRS ve vzdálenosti 1,5 až 2 km a více od dané čáry PSP (palebného valu) mohou ničit útočící tanky a bojová vozidla pěchoty.

Z toho vyplývá pravděpodobně nutnost organizovat podporu útoku dvojítm palebným valem nebo PSP současně na dvou čarách. Přitom jedna skupina dělostřelectva bude vést palbu na čáru těsně před útočícími jednotkami, druhá na čáru ve vzdálenosti 1500—2000 m od první, na hlavní rájony rozmístění PTRS a jiných dalekonosných PT prostředků nepřítel.

Nemá-li nepřítel vybudovanou obranu systémem souvislých zákopů, nebude nutné uskutečňovat podporu útoku palebným valem. Na druhé straně však pamatujeme na to, že palebný val používáme i v tom případě, kdy nemáme přesné průzkumné údaje o rozmístění opěrných bodů čar a všech palebných prostředků mezi nimi. To bude nejcharakterističtější zejména v soudobé válce, a proto jen celistvá clona palby může spolehlivě paralyzovat činnost PT prostředků nepřítel.

Současně s palebným valem (nebo PSP) umlčuje dělostřelectvo nepřátelské dělostřelecké (minometné) baterie a opěrné body, rozmístěné na bocích a mezi čarami palebného valu (PSP). Kromě toho dělostřelectvo má připraveny palby k rychlému hromadnému (soustředěnému) umlčení těch úseků obrany, které kladou největší odpor.

Cílem **dělostřeleckého zabezpečení útoku při boji v hloubce obrany nepřítel** je zabezpečit nepřetržitý útok motostřeleckých (tankových) útvarů (svazků) hromadnou (soustředěnou) a přehradnou palbou a zabránit protiztečím nepřítel.

V období podpory útoku a zabezpečení boje v hloubce obrany nepřítel mají významnou úlohu doprovodná děla a odpalovací zařízení PTRS, která se přemísťují bezprostředně v bojových sestavách motostřeleckých (tankových) praporů prvního sledu. Bojová vozidla pěchoty v bojových sestavách útočících vojsk nezabezpečují spolehlivé ničení palebných prostředků nepřítel, neboť jejich dělostřelecká výzbroj nemá velký doštel (do 1 km) ani tříštivou munici. Nejúčinněji mohou plnit úkoly bezprostřední podpory samohybná děla, zavedená do výzbroje plukovního a divizního dělostřelectva.

Nepřetržitě velení dělostřelectvu mohou velitelé v těchto obdobích zabezpečit jen z pohyblivých obrněných velitelských stanovišť a velitelsko-stábních vozidel. Tyto problémy jsou v současné době úspěšně řešeny.

Ke splnění úkolů v dělostřeleckém útoku **vytváříme na úsecích průlomu mohutná uskupení dělostřelectva**. Potřebné množství dělostřelectva k průlomu určujeme na základě objemu současně plněných úkolů

**Obsah úkolů a potřebná hustota dělostřelectva k umlčení nepřátelské obrany v dělostřelecké přípravě
na úsecích průlomu vojsk frontu**

Objekty ničení	Hustota umlčování	Plocha jednoho objektu v ha	Potřebné množství děl na zničení jednoho objektu	5 A			7 TA		
				V obraně mechanizovaná divize USA			V obraně motopěší divize NSR		
				šířka úseku průlomu na směr hlavního úderu 8 km			šířka úseku průlomu na směr hlavního úderu 8 km		
				množství objektů	plocha v ha	potřebné množství děl	množství objektů	plocha v ha	potřebné množství děl
Baterie HONEST JOHN*)			18	3—4		2—3 odd.	3—4		2—3 odd.
A. Objekty ničené v prvním pořadí									
Baterie 203,2 mm H	1,0		18	6—9		108—162	4—7		72—126
Baterie 105 mm, 155 mm H a 175 mm K	1,0		12	15		180	9—12		108—144
Baterie raketových odpalovacích zařízení	1,0		12	3		36	2		24
Opěrné body čet v sestavě rot prvního sledu (USA – 6 ha, NSR – 4 ha)	1,2	7,2 (4,8)	2 děla na ha	15	108	216	15	72	144
Opěrné body čet v sestavě rot prvního sledu na bocích	1,0	6 (4)	2 děla na ha	6	36	72	6	24	48
Opěrné body čet v sestavě rot druhého sledu	1,0	6 (4)	2 děla na ha	6	36	72	6	24	48
VS praporů	1,0	4	12	3	12	36	3	12	36
VS brigád	1,0	6	12	2	12	24	2	24	24
Minometné čety (sekce)	1,0		6	8—9		48—54	6	36	36
Samostatné cíle	1,0	1 ha	1 dělo	20	20	20	20	20	20
B. Objekty ničené ve druhém pořadí									
Opěrné body čet v sestavě praporů druhého sledu	1,0	6 (4)	2 děla na ha	9	54	108	9	36	72
VS divize	1,0	8	18	1	8	18	1	8	18
Divizní zálohy (ničí letectvo)									
Celková potřeba dělostřelectva k palebné přípravě (i se záložními oddíly)						848—936			596—670
Potřebná hustota dělostřelectva na 1 km úseku průlomu						106—117			75—85

* Ničí je dělostřelectvo ze zálohy armády ihned po zjištění

v dělostřelecké přípravě. Propočty svědčí o tom, že k průlomu připravené obrany nepřítelů na evropských válečných potřebách 80—110 děl a minometů na 1 km fronty (viz tabulku 1).

Jaké máme možnosti vytvořit požadovanou hustotu dělostřeleckou?

Na úseku průlomu vševojskové armády můžeme použít pro střelbu ze zakrytých palebných postavení do 408 děl a minometů (organické dělostřelecko dvou motostřeleckých divizí prvního sledu, armádní dělostřelecko a divizní dělostřelecko divize druhého sledu), na úseku průlomu tankové brigády jen 252 děl a minometů.

Posílíme-li každou armádu prvního sledu dělostřeleckou divizí současného typu (252 děl a minometů), pak i v tomto případě vyhovíme požadavkům jen na 75 až 80 %.

Proto i při takovém posílení vzniká nutnost přibrat k dělostřelecké přípravě a podpoře armádní a divizní dělostřelecko armády druhého sledu frontu (celkem asi 300 hlavních). To je ovšem spojeno se značnými potížemi a s nebezpečím, že toto dělostřelecko se nemusí vrátit do sestavy svých svazků.

V souvislosti s vytvářením velkých uskupení dělostřelecká na úsecích průlomu, vyvstává problém jejich ochrany před jadernými údery nepřítelů. Dělostřelecko soustřeďujeme na úseky průlomu jen na omezenou (minimální) dobu. Dělostřelecko v palebných postaveních rozmísťujeme rozptýleně s tím, že maximálně využíváme délky střelby děl a možností manévru palbou. Po splnění úkolů přesunujeme posilové dělostřelecko dopředu a přibrané dělostřelecko vyvádíme do boků.

Složitost plánování dělostřeleckého útoku v soudobé operaci tkví v tom, že dělostřelecko musí zabezpečovat i přechod od bezjaderné činnosti k bojové činnosti s používáním jaderných zbraní bez zřejmého přetváření organizace součinnosti a bez zbytečné ztráty času.

Dělostřelecký útok je nemyslitelný bez pevného velení dělostřelecku. Zvláštní význam ve velení mají organizace nepřetržitě

tého dělostřeleckého průzkumu (zejména prostředků jaderného napadení) a spolehlivého systému spojení, které zabezpečí jak rychlé dodání výsledků průzkumu štábům, tak i vydání potřebných rozkazů dělostřelecku k palbě.

Zkušenosti svědčí o tom, že dělostřelecká příprava a podpora útoku měly úspěch jen při pečlivém průzkumu obrany nepřítelů, a to všemi prostředky. Proto při přípravě útočných operací několikrát opakujeme vzdušné fotografování obranných čar nepřítelů, široce využíváme údajů všech prostředků dělostřeleckého průzkumu i údajů vševojskového a ženijního průzkumu.

Výmluvně v tomto směru svědčí zkušenosti z organizace dělostřelecké přípravy a podpory při průlomu nepřátelské obrany při cvičení DNEPR. S příchodem vlastních vojsk k připravené obraně nepřítelů letectvo dvakrát fotografovalo a zabezpečilo dělostřelecké štáby snímky nepřátelské obrany. Jednotky dělostřeleckého průzkumu dosáhly čáry obrany současně s průzkumnými orgány motostřeleckých jednotek. Taková organizace průzkumu umožnila určit přesný popis opěrných bodů, koordináty baterií a jiných důležitých cílů. Obrana nepřítelů byla tak zjištěna na 75—80 %, což umožnilo dělostřelecku v průběhu dělostřelecké přípravy a podpory spolehlivě umlčet 79 % zjištěných cílů.

Boj s taktickými prostředky jaderného napadení nepřítelů zůstává nejdůležitějším úkolem dělostřelecká i v podmínkách, kdy operace začíná bez použití jaderných zbraní. Zvláště významný je v průběhu boje a operace, kdy nepřítel může kdykoli přejít k použití jaderných zbraní. Např. 155mm a 203,2mm samohybné houfnice armád zemí NATO, které mají ve výzbroji jadernou munici, potřebují na rozvinutí a přípravu palby jen 5—7 minut. Během této krátké doby je proto nutné zjistit nepřátelské baterie, určit jejich přesné koordináty, připravit a předat rozkazy do palebných postavení a zahájit palebný útok. To můžeme splnit jen za dobře organizovaného velení dělostřelecku.

Rozebrali jsme hlavní úkoly a metody bojového použití dělostřelecku v útočné operaci bez použití jaderných zbraní.

Při organizaci dělostřeleckého útoku je nejjednodušší vytvořit potřebná uskupení dělostřelecká a organizovat velení v průběhu útočné operace.

První problém můžeme částečně řešit manévrem dělostřelecku druhých sledů. To je ovšem dočasné východisko. K vytvoření potřebného uskupení dělostřelecku na úsecích průlomu by napomohlo organizování velkých, vysoce pohyblivých dělostřeleckých svazků ZHV, např. dělostřelecké divize o 400—500 hlavních. Druhý problém můžeme vyřešit tím, že dělostřeleckí velitelé a štáby budou mít pohyblivá obrněná velitelská a velitelsko-štábní vozidla stejného typu jako vševojskoví velitelé. Zabezpečíme tak pevné velení dělostřelecku, tak i nepřetržitou podporu útočících vojsk.